

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tieliikennelain
muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tieliikennelakia. Esitys koskee rikosperustein määrättäviä määräaikaista ajokieltoja, joissa toimivalta on tuomioistuimella ja poliisilla.

Ajokiellon asemaa ensisijaisena ajokorttiseuraamuksena ehdotetaan vahvistettavaksi siten, että poliisin mahdollisuutta käyttää varoitusta ajokiellon sijaan rajoitettaisiin. Ajomäärillä ei olisi enää vaikutusta seuraamuksen valinnassa. Lisäksi kuljettajantutkintoon määräämisestä ajokiellon sijaan ehdotetaan luovuttavaksi.

Ajokielloille ehdotetaan säädettäväksi vähimmäispituudet, jotka määräytyisivät tekojen vakavuusasteen perusteella. Lisäksi poliisin määrättävissä ajokielloissa yhdenmukais-tettaisiin myös ajokieltojen enimmäisajat ja

muutoksenhakumenettely. Rikosten uusimisella olisi vaikutus ajokiellon keston, ja myös vähimmäisajat piteneisivät porrastetusti.

Esityksessä ehdotetaan tieliikennelakiin li-sättäväksi säännös, jonka mukaan ajokielto toistuvista liikenne rikkomuksista olisi mää-rättävä täytäntöön pantavaksi välittömästi, kun päätös ajokiellosta on tehty.

Lisäksi ehdotetaan kuljettajan ajokunnon valvontaa koskevaa säännöstä muutettavaksi. Liikennevalvonnan yhteydessä tapahtuvan näkökyvyn tarkastamisen sijaan kuljettaja voisi osoittaa vaatimusten täyttymisen opti- kon tai lääkärin antamalla lausunnolla.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mah- dollisimman pian sen jälkeen, kun se on hy- väksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila.....	4
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Tuomioistuimessa määrättävät ajokiellot	4
Poliisin määrättävät hallinnolliset ajokiellot	4
Ajokiellon määrääminen.....	5
Väliaikainen ajokielto	6
Ajo-oikeuden palautuminen rattijuopumuksen jälkeen	7
Ajokiellon saattaminen tuomioistuimen käsiteltäväksi.....	7
2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö	7
Ruotsi.....	8
Saksa	8
Ranska	9
2.3. Nykytilan arviointi.....	9
Ajokorttiseuraamusjärjestelmä	9
Ajoneuvorikkokomukset.....	10
Puuttumiskynnys	10
Ajokieltojen pituudet.....	11
Ajokiellot ja päihderiippuvuus.....	11
Varoitus	12
Kuljettajantutkintoon määrääminen.....	12
Puhuttelu	12
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	12
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	12
3.2. Keskeiset ehdotukset	13
Tuomioistuinten määrättävät ajokiellot.....	13
Poliisin määrättävät ajokiellot	14
Puhuttelu	14
Varoitus	15
Ajokiellon pituuden harkinta	15
Kuljettajantutkintoon määrääminen.....	16
4. Esityksen vaikutukset	16
5. Asian valmistelu	16
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	18
1. Lakiehdotuksen perustelut	18
2. Voimaantulo	20

LAKIEHDOTUS.....	21
tieliikennelain muuttamisesta.....	21
LIITE	23
RINNAKKAISTEKSTI.....	23
tieliikennelain muuttamisesta.....	23

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Ajokielto on ajo-oikeuteen kohdistuva seuraamus, jolla pyritään estämään ajoneuvon kuljettajan osallistuminen liikenteeseen silloin, kun häneltä katsotaan edellytysten siihen puuttuvan. Syynä ajokiellon käyttöön voi olla liikennettä koskevien säännösten ja määräysten vastainen käyttäytyminen tai se, että kuljettajalta puuttuvat fyysiset tai psyykkiset edellytykset ajo-oikeuden säilyttämiseen. Ajokieltoa on oikeuskirjallisuudessa luonnehdittu liikenne rikosoikeudelliseksi turvaamistoimenpiteeksi. Menettelyllä ehkäistään liikenteen turvallisuutta vaarantavan käyttäytymisen jatkuminen. Ajokielto voi olla määräaikainen tai ajallisesti rajoittamaton. Sääntöjen vastaiseen käyttäytymiseen syyllystyneen kuljettajan ajokielto on määräaikainen.

Ajokiellon tehokkuus liikenne rikkomuksen seuraamuksena perustuu sekä ajokieltoajan pituuteen että täytäntöönpanon välittömyyteen rikkomuksen tapahduttua. Ajokiellon tulee olla riittävän pitkä osoituksena ajokieltoon johtavan liikennekäyttäytymisen moitittavuudesta. Lisäksi seuraamuksena on todettu vaikuttavan sitä paremmin mitä nopeammin se seuraa rikkomusta. Siihen, millä tavoin yksittäinen kuljettaja ajokiellon uhan omalla kohdallaan kokee, vaikuttavat monet tekijät kuten se, kuinka tarpeelliseksi kuljettaja kokee ajo-oikeuden tai millaisena hän kokee kiinnijäämisriskin sääntöjen vastaisesta menettelystä. Seuraamusjärjestelmän vaikutukset näkyvät vain, jos valvontaa on riittävästi ja sääntöjen rikkomiseen puututaan.

Käytännössä Suomessa määrätty ajokiellot ovat kestoltaan lyhyitä ja selvästi lyhyempiä kuin monissa muissa Euroopan maissa. Lisäksi ongelmana on pidettävä sitä, että liikenne rikoksesta tai rikkomuksesta ajokiellon täytäntöönpanoon kuluu usein varsin pitkä aika. Seuraamuksena vaikuttavuus ei nykyisin ole tavoitteiden mukaisella tasolla. Esitetyllä muutoksella pyritään lisäämään ajokieltojen tehoa tiukentamalla poliisin mahdollisuutta käyttää varoitusta ajokiellon sijaan, säätämällä ajokielloille vähimmäispi-

tuudet ja tehostamalla ajokiellon täytäntöönpanoa.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Tuomioistuimissa määrättävät ajokiellot

Tieliikennelain (267/1981) 75 §:n 1 momentin mukaan kuljettaja on määrättävä ajokieltoon, jos hänen todetaan syyllystyneen törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen, rattijuopumukseen tai törkeään rattijuopumukseen. Ajokielto määrätään tieliikennelain 78 §:n mukaan olemaan voimassa enintään viisi vuotta. Päätös pannaan täytäntöön valituksesta huolimatta.

Vuoden 2002 oikeustilastollisen vuosikirjan mukaan edellisenä vuonna tuomioistuimissa määrättiin kaikkiaan 18 672 ehdotonta ajokieltoja. Ajokorttirikisteristä tehdyn erillisselvityksen mukaan vuonna 2001 törkeästä rattijuopumuksesta määrättyistä ajokielloista lähes 60 % oli pituudeltaan 6–12 kuukautta, noin neljännes 3–6 kuukautta ja runsaat 10 % yli vuoden mittaisia. Alle kolmen kuukauden mittaisia ajokieltoja oli 218. Törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta määrätty ajokiellot olivat valtaosaltaan 3–12 kuukauden mittaisia. Ajokielloista viidennes oli kestoltaan alle kolme kuukautta ja runsas 10 % yhtä vuotta pitempiä. Tavallisesta rattijuopumuksesta määrättyistä ajokielloista lähes 60 % oli kestoltaan 3–6 kuukautta. Loput ajokiellot jakaantuivat tasaisesti sekä alle kolmen kuukauden että 6–12 kuukauden mittaisiin. Yli vuoden mittaisia ajokieltoja oli vajaa 5 % .

Poliisin määrättävät hallinnolliset ajokiellot

Tieliikennelain 75 §:n 2 momentin 3-6 kohdassa säädetään poliisin hallinnollisessa

menettelyssä määrättävistä ajokielloista liikenne rikoksiin ja -rikkomuksiin syyllistymisen perusteella. Ajo-oikeuden haltija määrätään ajokieltoon, jos hän on moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessaan syyllistynyt rikoslain (39/1889) 23 luvun 1 §:n nojalla rangaistavaan tekoon, joka osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan (3 kohta), kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta (4 kohta), vähintään neljästi kahden tai kolmasti yhden vuoden kuluessa tieliikennelain tai rikoslain 23 luvun 1, 10 tai 11 §:n nojalla rangaistavaan tekoon, lukuun ottamatta muita rikesakolla rangaistavia tekoja kuin ylinopeusrikkomuksia, taikka liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annetun lain (546/1998) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettuun paljastinlaiterikkomukseen (5 kohta) tai ulkomailla liikennejuopumukseen moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettamalla tai hänet on siellä tuomittu tällaisesta teosta (6 kohta).

Edellä mainituissa tapauksissa ajokielto on määräaikainen, voimassa enintään kuusi kuukautta. Tästä poiketen teosta, joka osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan voidaan määrätä enintään yhden kuukauden mittainen ajokielto.

Uudelle kuljettajalle eli kuljettajalle, jolla on tieliikennelain 72 §:n 2 momentissa tarkoitettu kaksi vuotta voimassa oleva ensimmäinen auton ajo-oikeus, ajokielto määrätään edellä tarkoitetuista 5 kohdan mukaisista toistuvista rikkomuksista siinä vaiheessa, kun ajo-oikeuden haltija syyllistyy kolmasti kahden vuoden tai kahdesti vuoden kuluessa edellä tarkoitettuihin tekoihin. Sama koskee moottoripyörän ajo-oikeuden haltijaa, jolla ei ole auton ajo-oikeutta, kahden vuoden ajan moottoripyörän ajo-oikeuden saamisesta.

Tieliikennelain 75 §:n 4 momentin mukaan lähetetään toistuviin liikenne rikkomuksiin syyllistyneille muistutus. Muistutus lähetetään siinä vaiheessa, kun seuraava rikkomus käynnistäisi ajokieltoasian käsittelyn. Ajokorttiasetuksen (845/1990) 49 a §:n mukaan muistutus rikkomuksista tuomitulle ajo-oikeuden haltijalle lähetetään ajokorttirekisterin tietojen perusteella.

Kun ajokielto määrätään toistuvista liikenne rikkomuksista, poliisin ajokieltoikäytäntö perustuu pitkälti sisäasiainministeriön tieli-

kennelain 108 a §:n nojalla antamaan ohjeeseen (SM-2002-1769/Vi-2). Ajokieltojen ohjeelliset pituudet ovat elokuusta 2002 lukien olleet yksi, kaksi ja kolme kuukautta, kun niiden ohjeelliset pituudet olivat tätä aiemmin 14 vrk, 30 vrk ja 2 kuukautta. Ohjeellisista pituuksista voidaan poiketa, mutta lähökohtana niissä on pidetty vähintään kahden viikon ajokieltoa. Aiemmin ei yhtä viikkoa lyhyempää ajokieltoa pidetty tarkoituksen mukaisena. Ajokorttirekisterin tietojen mukaan vuonna 2001 yli 90 % poliisin toistuvista teoista määräämistä ajokielloista oli enintään kuukauden pituisia. Ajokielloista runsaat 5 % oli pituudeltaan 1—3 kuukautta ja vain 81 ajokieltomääräystä oli 3—6 kuukauden mittaisia.

Ajokorttirekisterin tietojen mukaan vakavan piittaamattomuuden perusteella määrättiin vuonna 2001 lähes 6000 ajokieltoa. Niiden enimmäispituus on lain mukaan yksi kuukausi. Vakavaa piittaamattomuutta ei tarkemmin määritellä laissa, vaan sen kuvaus sisältyy hallituksen esityksen 8/1990 vp perusteluihin. Esimerkkeinä vakavaa piittaamattomuutta osoittavista teoista mainitaan liikennesääntöjen vastaisen väistämisvelvollisuuden noudattamatta jättäminen, ohituskiellon rikkominen, poliisin pysähtymismerkkin noudattamatta jättäminen ja suurimman sallitun nopeuden ylittäminen enemmän kuin 30 km/h.

Ajokiellon määrääminen

Ajokiellon kestosta määrättäessä edellytetään tieliikennelain 78 §:n 3 momentin mukaan otettavaksi huomioon ne vaikutukset, jotka toimenpiteellä on ajokieltoon määrättävän toimeentuloon ja muihin olosuhteisiin. Ajokiellon vähennyksenä on otettava huomioon aika, jonka kuljettaja on ajokieltoon joutaneen teon vuoksi ollut ilman ajo-oikeuttaan taikka katsottava ajokielto väliaikaisen ajokiellon pituuden vuoksi kokonaan kärsityksi.

Rattijuopumuksesta, törkeästä rattijuopumuksesta tai törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta voidaan ajokielto tieliikennelain 79 §:n mukaan määrätä, ellei yleinen etu muuta vaadi, ehdollisena, jos ajo-oikeus on ajokieltoon määrättävälle ammatin takia

välttämätön tai jos siihen on muu erityisen painava syy eikä teosta ole aiheutunut vaaraa toisten turvallisuudelle. Ajokielto on ehdollinen tuomioistuimen asettaman määrääjän, koetusajan, jonka pituus on yhdestä kolmeen vuotta. Ajokiellon aikana tai koetusaikana tehdystä teosta ei ajokieltoa voida määrätä ehdollisena. Syyllistyminen koetusaikana rattijuopumukseen, törkeään rattijuopumukseen tai törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen johtaa ehdollisen ajokiellon täytäntöönpanoon. Jos teosta ei tuomita rangaistukseen voidaan ehdollisena määrätty ajokielto jättää määräämättä täytäntöön pantavaksi. Ehdollisena määrätty ajokielto raukeaa, jos sitä ei yhden vuoden kuluessa koetusajan päättymisestä ole määrätty pantavaksi täytäntöön. Vuonna 2001 tuomioistuimissa määrättyistä ajokielloista vajaa 7 % (1 419) määrättiin ehdollisena.

Tieliikennelain 75 §:n mukaan ajokielto voidaan hallinnollisessa menettelyssä jättää määräämättä pykälän 3–6 kohdan tapauksissa, jos ajo-oikeuden haltija määrätään uuteen kuljettajantutkintoon. Poliisi voi tieliikennelain 80 §:n mukaan ajokieltoon määräämisen sijaan antaa ajo-oikeuden haltijalle varoituksen, jos 75 §:n 2 momentin 4 ja 5 kohdassa tarkoitettua ajoneuvon kuljettamisen vailla asianmukaista ajo-oikeutta tai toistuvien rikkomusten ei ole katsottava osoittavan piittaamattomuutta tieliikennettä koskevista säännöksistä ja hänelle niiden rikkomisista tuomituista tai määrättyistä seuraamuksista. Tässä arviossa huomioon otetaan myös ajo-oikeuden haltijan vuosittainen ajomäärä ja muut olosuhteet. Varoituksen saaneen syyllistyessä vuoden kuluessa varoituksesta edellä mainittuun tekoon hänet on määrättävä ajokieltoon, jollei erityistä syytä muuhun ole.

Vuonna 2001 annettiin yhteensä 344 määrystä uuden kuljettajantutkinnon suorittamiseksi. Tutkintoon määrääminen on harvinaista ja sen käyttö liikenne rikkomusten perusteella hyvin harvinaista. Yleensä perusteena on ollut pitempiaikainen noin kahden vuoden keskeytys ajo-oikeudessa ja siitä johtuva epäily ajotaidon säilymisestä. Keskimäärin tutkintomääräyksiä annetaan poliisipiireissä alle kymmenen vuodessa. Esimerkiksi Helsingin poliisilaitoksella on vuosittain määrätty keskimäärin 50 kuljettajaa uuteen kuljetta-

jantutkintoon, joista muutama liikenne rikkomuksiin syyllistymisen perusteella.

Vuonna 2001 annettiin varoituksia 3 067. Varoituksia annetaan muita yleisemmin ammattikuljettajille. Heidän osuutensa ajokiellon saaneista (19 %) on huomattavasti pienempi kuin varoituksen saaneista (29%), mikä ilmenee liikenne rikkomusten seuraamusjärjestelmän arviointitutkimuksesta (Liikenneministeriön mietintöjä ja muistioita B 3/2000).

Väliaikainen ajokielto

Tieliikennelain 76 §:ään sisältyvät säännökset väliaikaisesta ajokiellosta ja ajokortin poisottamisesta, joilla voidaan liikennevalvonnassa puuttua välittömästi liikenne rikoksiin syyllistyneen kuljettajan ajo-oikeuteen.

Poliisimies voi määrätä ajo-oikeuden haltijan väliaikaiseen ajokieltoon ja ottaa ajokortin haltuunsa, jos on todennäköistä syytä epäillä tämän syyllistyneen rikoslain 23 luvun 3 §:n 1 kohdassa tai 4 §:ssä tarkoitettuun rattijuopumusrikokseen (1 kohta), jos on syytä epäillä tämän syyllistyneen törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai rikoslain 23 luvun 3 §:n 2 kohdassa tarkoitettuun rattijuopumusrikokseen (2 kohta), jos on todennäköistä, että edellytykset ajokiellon määräämiselle 75 §:n 2 momentin rikkomusperusteina ovat olemassa (3 kohta) tai jos on ilmeistä, että ajo-oikeuden haltijan ajokyky on sairauden, vian tai muun sellaisen synn vuoksi siinä määrin heikentynyt, että siitä aiheutuu ajon jatkuessa olennaista vaaraa muulle liikenteelle, eikä terveydentilan selvittämistä asettamalla hänelle määräaika lääkärintodistuksen esittämiselle voida tästä syystä pitää yksinään riittävänä (4 kohta). Tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvassa asiassa väliaikainen ajokielto jatkuu kunnes tuomioistuin päättää ajokiellosta (1 kohta) tai kun sen voimassa pysyttämisestä on erikseen päätetty (2 kohta). Poliisin toimivaltaan kuuluvissa ajokieltotapauksissa poliisin on päätettävä ajokiellosta (3 kohta) tai väliaikaisen ajokiellon voimassa pitämisestä siksi kunnes edellytykset ajokieltoasian ratkaisemiselle ovat olemassa (4 kohta).

Ajo-oikeuden palautuminen rattijuopumuksen jälkeen

Tieliikennelain 64 §:n mukaan ajo-oikeus jatkuu ajokiellon jälkeen ajokortin palauttamisella tai uuden luovuttamisella. Lain mukaan ajo-oikeuden jatkumista ja ajokortin palauttamista ei voida sitoa minkään erilliselvityksen antamiseen. Tämän vuoksi esimerkiksi päihderiippuvuutta epäiltäessä asian selvittäminen rattijuopumusrikosten yhteydessä edellyttää selvittelyn käynnistämistä mahdollisimman varhain teon jälkeen, jotta asia voitaisiin selvittää ennen ajokiellon päättymistä. Tästäkään huolimatta selvittelyä ei välttämättä ehditä tehdä ennen ajokiellon päättymistä ja ajokortin palauttamista ajokieltoaikojen lyhyen keston vuoksi. Vaikka päihderiippuvuuden selvitystarve usein tulee esiin rattijuopumusrikosten yhteydessä, kysymys ei ole po. tekoon liittyvästä seuraamuksesta vaan kuljettajan terveydellisistä edellytyksistä, joiden selvittämisessä toimivalta on poliisilla.

Ajokorttiasetuksen 9 §:ssä viitataan yhteisön ajokortista annetun neuvoston direktiivin 91/439/ETY liitteessä III mainittuun säännökseen, jonka mukaan ajokorttia ei saa antaa eikä uudistaa henkilölle, joka on päihderiippuvainen tai joka ei päihdeiden käytön takia kykene pidättäytymään ajamisesta. Suomessa poliisi ohjaa kuljettajan lääkärin arviointiin, jos tämä on lyhytaikaisen ajo-oikeuden haltijana kerran syyllistynyt rattijuopumusrikokseen tai pysyvän ajo-oikeuden haltijana kolmen vuoden sisällä toistuvasti syyllistynyt rattijuopumusrikokseen. Rattijuoppojen lisäksi poliisi voi ohjata päihdearviointiin myös henkilöitä, jotka ovat jääneet kiinni huumausainerikoksesta tai jotka on otettu toistuvasti säilöön päihtymyksen takia (Sisäasiainministeriön ohje poliisille SM-2003-03220/Vi-3).

Päihderiippuvuusarvio kestää kolmesta kuuteen kuukautta. Rattijuopumuksen uusijoiden ohjelma kestää kuusi kuukautta sisältäen vähintään seitsemän vastaanottokäyntiä. Ensikertalaisilla, joilla on lyhytaikainen ajokortti tai jotka hakevat ajokorttia, arviointiohjelma toteutetaan kolmessa kuukaudessa. Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut arviointista oppaan lääkäreille (Päihderiippuvuuden arviointi ja ajokelpoisuus, 1998:6).

Ajokiellon saattaminen tuomioistuimen käsiteltäväksi

Tieliikennelain 80a §:ssä säädetään tapauksista, joissa ajokieltoon määrätty voi saattaa asian yleisen alioikeuden käsiteltäväksi. Tämä muutoksenhakutie koskee vain poliisin tieliikennelain 75 §:n 2 momentin 3 tai 4 kohdan nojalla määräämiä ajokieltoja. Ajokieltoon määrätyn tulee ilmoittaa asia viikon kuluessa ajokieltopäätöksen tiedoksisaamisesta sen paikkakunnan alioikeuden kansliaan, jossa rikos on tehty. Tuomioistuimen on viivytyksettä ilmoitettava asian saattamisesta yleisen alioikeuden käsiteltäväksi ajokiellostä päättäneelle poliisille. Poliisin on saatuaan tiedon ajokieltoasian saattamisesta yleisen alioikeuden käsiteltäväksi viivytyksettä palautettava ajokortti ja ilmoitettava ajo-oikeuden jatkumisesta ajo-oikeuden haltijalle.

Jos ajokielto on katsottava aiheelliseksi, tuomioistuimen on määrättävä ajo-oikeuden haltija ajokieltoon poliisin määräämäksi tai sitä lyhyemmäksi ajaksi. Ajokiellon kestosta määrättäessä on noudatettava, mitä 78 §:n 2 ja 3 momentissa on säädetty. Tässä tarkoitettua ajokieltoa ei voi määrätä ehdollisena. Ajokieltoa koskevan asian tuomioistuinkäsittelyssä on soveltuvin osin noudatettava, mitä rikesakkolain 12–17 §:ssä rikesakkoasian käsittelystä alioikeudessa säädetään.

Muissa kuin edellä kerrotuissa tapauksissa poliisin määräämistä hallinnollisista ajokielloista haetaan muutosta hallintovalituksella.

2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

Ajokorttiseuraamuksista ei ole olemassa Euroopan yhteisön lainsäädäntöä. Euroopan komission vuonna 2001 hyväksymässä liikenteen valkoisessa kirjassa ”Eurooppalainen liikennepolitiikka vuoteen 2010: valintojen aika” on tavoitteeksi asetettu rangaistusten yhdenmukaistaminen ja vaikuttavuus kaikkien Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueella. Lähtökohtana on pidetty sitä, että rikkeistä annetun rangaistuksen ajokorttiin kohdistuvine seuraamuksineen tulisi olla sama kuljettajan kansallisuudesta tai rikkeen tapahtu-

mispaikasta riippumatta. Erityisen tarpeellisenä on pidetty ylinopeutta ja rattijuopumusta koskevien sääntöjen sekä rangaistuksia ja valvontaa koskevien sääntöjen yhdenmukaistamista. Jäsenvaltioiden kesken on myös tehty sopimus ajokieltojen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta (Neuvoston säädös ajokieltoja koskevan yleissopimuksen tekemisestä 98/C 216/01), mutta se ei ole vielä tullut voimaan.

Ruotsi

Ruotsin lainsäädännön mukaan ajo-oikeuteen kohdistuva seuraamus on ajokortin peruuttaminen. Ajokortti voidaan peruuttaa, jos ajokortin haltija on syyllistynyt rattijuopumukseen, törkeään huolimattomuuteen liikenteessä tai toistuvasti liikenne rikkomuksiin. Laissa on myös mainittu peruutusperusteina yksittäisiä tekoja, kuten ylinopeus, punaista päin ajaminen, pysähtymisvelvollisuuden laiminlyöminen tai jonkin muun liikenneturvallisuuden kannalta merkittävän säännön rikkominen.

Ajokortti peruutetaan määräajaksi, joka on vähintään kuukausi ja enintään kolme vuotta, mutta vähintään vuosi, jos kysymyksessä on ollut törkeä rattijuopumus tai vakava huolimattomuus liikenteessä. Käytännössä peruutusaika on punaisia päin ajamisesta keskimäärin kaksi kuukautta, törkeästä luvatta ajamisesta kuusi kuukautta, huolimattomuudesta liikenteessä 4–6 kuukautta ja vakavasta huolimattomuudesta vuosi. Pysähtymisvelvollisuuden laiminlyömisestä seuraa yleensä varoitus samoin kuin veren alkoholipitoisuuden yltäessä enintään 0,30 promilleen (rangaistava raja 0,2 promillea). Ajokortti peruutetaan kahdeksi kuukaudeksi, jos veren alkoholipitoisuus nousee enintään 0,36 promilleen, kuudeksi kuukaudeksi promillemäärän noustessa vähintään 0,5 promilleen ja vuodeksi, jos kysymyksessä on törkeä rattijuopumus 1,0 promillea.

Saksa

Kuljettaja voidaan määrätä ajokieltoon tai hänen ajokorttinsa peruuttaa rikosasian käsitelyn yhteydessä tai hallinnollisessa menette-

lyssä. Hallinnollista ajokieltoa käytetään vähemmän vakavien, sakolla rangaistavien, liikenne rikkeiden perusteella ja peruuttamista vakavampien liikenne rikosten ja myös muiden rikosten kohdalla. Tuomioistuin käyttää ajokortin peruuttamista yleensä törkeän huolimattomuuden tai törkeän rattijuopumuksen yhteydessä.

Ajokiellon pituudeksi on laissa säädetty 1–3 kuukautta ja uusiminen voidaan ottaa ajokieltoaikaa pidentävänä huomioon. Ajokielto rattijuopumuksesta on ensikertalaiselle kuukauden ja uusittaessa kolmen kuukauden mittainen. Ajokielto voidaan rajata koskemaan tiettyä ajoneuvoluokkaa esimerkiksi työajojen sallimiseksi. Vuonna 2000 kaikista ajokielloista lähes puolet oli 2–3 kuukauden mittaisia ja runsas kolmasosa lyhyitä yhden kuukauden ajokieltoja. Rattijuopumuksesta määrättyistä ajokielloista noin 90 % oli pituudeltaan 2–3 kuukautta. Ajo-oikeudetta ajamisesta määrättyistä ajokielloista runsas kolmasosa oli 2–3 kuukauden mittaisia ja noin kolmasosa kuukauden mittaisia.

Ajokortin peruuttamiseen liittyy määräaika uuden ajokortin saamiselle, jonka pituus tuomioistuimessa käsiteltävissä tapauksissa on lain mukaan vähintään kuusi kuukautta ja enintään viisi vuotta ja käytännössä yleensä noin vuosi. Aiemmat ajokorttiin kohdistuneet toimenpiteet otetaan huomioon määräajan pituudessa. Määräaika voidaan lyhentää koulutukseen osallistumalla. Jos määräaika ylittää kaksi vuotta vaaditaan uusi ajokoe. Uutta ajokorttia varten kuljettaja joutuu yleensä osoittamaan sopivuutensa lääketieteellisellä tai psykologisella lausunnolla.

Toistuvia rikkomuksia varten on käytössä pistejärjestelmä, jossa pisteitä määrätään 1–7 rikkomuksen vakavuusasteesta riippuen. Vakavimpia seitsemän pisteen tekoja ovat tielikenteen vaarantaminen ja yli 1,1 promillen rattijuopumus. Järjestysrikkomuksiksi katsottavista teoista seuraa –4 pistettä. Rattijuopumus, laissa säädettyjen huumaavien aineiden alaisena ajaminen, nopeusrajoituksen ylitys enemmän kuin 40 km/h taajamassa ja 50 km/h muualla tai punaista päin ajaminen tuottaa neljä pistettä. Ajoneuvon kuljettaminen liian suurella tilannenopeudella vaaraa aiheuttaen, nopeuden ylitys yli 25 km/h, sekä erilaiset liikennemerkkien tai valo-ohjausten

noudattamatta jättämiset tuottavat kolme pistettä.

Ajokortti peruutetaan 18 pisteen jälkeen. Kertyneet pisteet poistuvat peruutuspäätöksellä. Järjestelmään sisältyy erilaisia toimenpiteitä ajokortin haltijan varoittamiseksi pisteiden kertymisestä ja kertyneiden pisteiden vähentämiseksi. Pisteiden määrän saavuttaessa tietyn tason (8–13) ajokortinhaltijalle lähetetään kirjallinen varoitus ja häntä kehoitetaan osallistumaan koulutusohjelmaan. Koulutusta voidaan käyttää vain kertaalleen viiden vuoden sisällä pisteiden vähentämiseen. Pakollista koulutukseen osallistumisesta tulee pisteiden määrän ollessa 14–17.

Uuden kuljettajan syyllistyessä kahden vuoden koeaikana yhteen vakavaan tai kahteen vähemmän vakavaan tekoon hänen on määräajassa osallistuttava koulutukseen. Jos teot jatkuvat samaan tapaan koeaikana seuraa siitä kirjallinen varoitus ja velvollisuus osallistua määräajassa liikennepsykologiseen keskusteluun. Tämän jälkeen seuraamuksena käytetään ajokortin menettämistä ja määräaika uuden ajokortin saamiselle on vähintään kolme kuukautta. Seuraavista teoista kuljettaja joutuu soveltuvuusarviointiin. Koulutukseen määrääminen pidentää koeaikaa kahdella vuodella. Alkoholin tai huumeiden vaikutuksen alaisena ajaneille on oma koulutuksensa.

Ranska

Tuomioistuin voi määrätä ajokiellon yksittäisen vakavan teon perusteella harkintansa mukaan. Tällainen teko voi olla rattijuopumuksen uusiminen tai kuolemantuottamus. Ajokieltoaika vaihtelee kolmesta viiteen vuoteen. Vakavimpien tekojen kohdalla se on viisi vuotta.

Ranskan pistejärjestelmä on käänteinen muihin edellä kuvattuihin pistejärjestelmiin verraten. Ajokortinhaltijoilla on tietty määrä pisteitä, joita vähennetään rikkomuksiin syyllistymisen perusteella. Ajokortin haltijoilla on aluksi 12 pistettä. Yhdestä teosta voi enimmillään seurata neljän pisteen vähennys. Samalla teolla useampiin rikkomuksiin syyllistymisestä vähennetään pisteitä kuitenkin enintään kuusi kerrallaan tai vakavan rikoksen perusteella kahdeksan pistettä. Rikko-

muksilla menetettyjä pisteitä voidaan palauttaa osallistumalla koulutukseen. Kolmen vuoden rikkeetön aika palauttaa pisteiden määräksi 12. Pisteiden määrän putoaminen nolnaan merkitsee automaattisesti kuuden kuukauden ajokieltoa.

2.3. Nykytilan arviointi

Ajokorttiseuraamusjärjestelmä

Suomessa rikosperusteisessa ajokieltoasiassa toimivalta on tuomioistuimella ja poliisilla. Ajokiellot ovat määräaikaista. Käytössä olevan ajokieltojärjestelmän mukaan ajokieltoon voidaan määrätä joko yksittäisten tekojen perusteella tai sellaisista toistuvista teoista, jotka eivät yksinään edellytä seuraamuksen käyttöä.

Toistuvista liikenne rikkomuksista säädetty järjestelmä vastaa periaatteiltaan useissa maissa käytössä olevia pistejärjestelmiä. Toistuvina seuraamukseen johtavia tekoja voivat olla päiväsakolla rangaistavat teot ja rikesakolla rangaistavista teoista ylinopeus ja tutkanpaljastinrikkomukset. Järjestelmään sisältyy asteittain tiukkenevia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on antaa kuljettajalle mahdollisuus liikennekäyttäytymistään korjaamalla välttyä ajokielloilta. Kuljettajaa muistutetaan kirjeellä toistuvien liikenne rikkomusten kertymisestä siinä vaiheessa, kun seuraava teko johtaa ajokorttiseuraamukseen.

Pistejärjestelmien luonteeseen kuuluu yleensä mahdollisuus pistetilin puhdistamiseen rikkomuksettomalla liikennekäyttäytymisellä. Monissa järjestelmissä voidaan pisteiden määrää alentaa täydentävin toimenpitein, kuten vapaaehtoisella koulutuksella. Koulutusta käytetään myös pakollisena osana järjestelmää. Suomessa tarkastelujakso on kaiken aikaa elävä ja ulottuu viimeisimmästä mukaan otettavasta liikenne rikkomuksesta taaksepäin lukien ajanjakson, jonka pituus määräytyy kuljettajan ajo-oikeuden ja rikkomusten tiheyden perusteella. Ajokäyttäytymistä korjaamalla ja rikkomuksia välttämällä kuljettajalla on mahdollisuus poistaa tehtyjä rikkomuksia vanhemmasta päästä ilman, että ne johtavat ajokorttiseuraamuksiin. Meillä koulutusta ei käytetä pakollisena seuraamus-

järjestelmän osana eikä koulutuksella voi hyvittää tehtyjä rikkomuksia eikä lyhentää ajokieltoaikaa. Syynä ovat paitsi kulttuurierot myös koulutuksen suunnittelusta ja toteuttamisesta aiheutuvat käytännön ongelmat pienillä kuljettajamäärillä eri puolilla maata.

Pistejärjestelmää käyttävissä maissa teot pisteystetään vaihtelevasti. Toisissa järjestelmissä annetaan tekoja koskevat kiinteät pistemäärät kun taas toisissa on säädetty pisteiden vähimmäis- ja enimmäismäärät ja jätetty harkintavalta täytäntöönpanovaiheeseen. Suomen järjestelmässä kaikki toistuvina huomioon otettavat teot ovat samanarvoisia. Eri järjestelmissä teot huomioidaan kansallisten arvostusten mukaan. Suomessa otetaan huomioon rikkomukset, jotka tapahtuvat liikenteessä tai joista aiheutuva vaara liikenteen turvallisuudelle on välitön. Esimerkiksi vakuutuksiin liittyviä rikkeitä ei Suomessa oteta huomioon tässä yhteydessä. Suomen järjestelmässä huomioidaan vain kuljettajan tekemät teot. Eräissä järjestelmissä voidaan pistejärjestelmällä kerryttää pisteitä myös liikenteen harjoittajalle tai kuljetusten järjestäjälle, jos kuljetuskalusto ei täytä säännöksissä asetettuja vaatimuksia, tai kuljettajan sallitaan ajaa edellytysten siihen puuttuessa.

Suomen ajokorttiseuraamusjärjestelmää on pidettävä perusteiltaan selkeänä ja tarkoituksenmukaisena. Ajo-oikeuteen voidaan puuttua sekä yksittäisten vakavien rikkomusten että vähäisempien toistuvien tekojen perusteella. Toistuvien rikkomusten seurantaan sisältyy vaihteittain eteneviä toimenpiteitä ennen ajo-oikeuteen puuttumista. Ajokorttiseuraamuksen perusteena käytettävät toistuvat teot määritellään laissa ja ne ovat kaikki samanarvoisia. Tekojen samanarvoisuutta on pidettävä järjestelmän soveltamisen kannalta selkeänä ja yhdenmukaisuutta lisäävänä. Ajokorttiseuraamuksen perusteena käytetään tekoja, joilla on välitön vaikutus liikenteen turvallisuuteen. Rikkomusten kerääntymisestä ja seurauksista muistutetaan kirjeellä.

Toistuvista liikenne rikkomuksista määrätäviä ajokorttiseuraamuksia uudistettiin vuonna 1996. Järjestelmän perusteissa ei näyttäisi olevan tarvetta muutoksiin. Sen sijaan järjestelmään sisältyviä toimenpiteitä tulisi edelleen kehittää ja ajokiellon käyttöä koskevia säännöksiä täsmentää. Seuraamuk-

sen tehokkuutta heikentävät toimenpiteen viivästyminen ja kestoltaan lyhyt ajokielto.

Ajoneuvorikkomukset

Ajoneuvorikkomukset on nykyisin määritelty ajoneuvolain (1090/2002) 96 §:n 2 momentissa. Poliisi voi määrätä ajokiellon toistuvista rikkomuksista vain tieliikennelain vastaisten tekojen ja eräiden rikoslain 23 luvussa mainittujen tekojen perusteella. Myös ajoneuvorikkomukset pitäisi kuitenkin voida ottaa huomioon kuljettajan ajokorttiseuraamuksia arvioitaessa.

Puuttumiskynnys

Valvonnalla on olennainen merkitys ajokorttiseuraamusjärjestelmän uskottavuuden sekä ajokiellon vaikuttavuuden kannalta. Valvonnan näkyvyydellä ja poliisin puuttumisella rikkomuksiin voidaan vaikuttaa kansalaisten ajokäyttäytymiseen. Kansalaisten suhtautuminen valvontaan on myönteistä ja poliisin valvontaa on jopa toivottu lisääväksi. Tieto valvontakäytännön ja liikenne rikkomuksiin puuttumisen periaatteista voi kuitenkin ohjata kansalaisten liikennekäyttäytymistä myös epäsuotuisaan suuntaan. Jos koetaan, että valvonta on vähäistä tai ettei liikenne rikkomuksiin puuttua, voi se johtaa välinpitämättömyyteen sääntöjen noudattamista kohtaan ja riskikäyttäytymisen lisääntymiseen liikenteessä. Esimerkiksi ylinopeutta ajettaessa on yleistä, että tieto poliisin puuttumiskynnyksestä käytetään hyväksi. Ajokorttiseuraamusjärjestelmän uskottavuus ja ajokorttiseuraamusten vaikuttavuus edellyttävät tuekseen asianmukaista ja riittävää valvontaa.

Toistuvien liikenne rikkomusten seurannassa vuonna 1996 tapahtuneen lainmuutoksen vaikutuksia selvittäneessä tutkimuksessa todettiin seuraamusharkinnan siirtyneen aiempaa myöhäisemmäksi, vaikkei uudistuksen tarkoituksena ollut lykätä toimenpiteisiin ryhtymistä. Osaksi muutoksen arveltiin johtuvan rekisterijärjestelmiin sisältyvistä viiveistä tietojen saannissa. Käytäntö toimiin ryhtymisestä kuitenkin vaihtelee, vaikka toimenpiteisiin tarvittava tieto olisi käytettävissä. Paikoin toimenpiteisiin toistuvien rikko-

musten perusteella ryhdytään vasta, jos teko- ja kertyy vielä vähimmäismäärän täyttymisen jälkeen. Järjestelmän tavoitteen ja toimivuuden kannalta tätä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena.

Rekisterijärjestelmien kehittäminen ei ole vielä edennyt siten, että edellä tarkoitettuja viiveitä olisi saatu lyhennettyä. Käynnissä oleviin kehittämishankkeisiin sisältyy toimenpiteitä rikkomusasian käsittelyn eri vaiheiden saattamisesta nykyistä aikaisempiin niitä tarvitsevien tietoon. Ajoneuvohallintokeskuksessa on käynnissä rekisteritoimintojen kehittämishanke. Suunnitelmat ajokortti- ja rekisterin liittymästä poliisin rekisterijärjestelmään mahdollistaisivat rangaistus- ja rikesakko vaatimusten tiedoksi saannin jo ennen teon lainvoimaisuutta. Tieto olisi käytettävissä määräyksen vastustamista koskevan seitsemän päivän määräajan jälkeen. Sisäasiainministeriön ja oikeusministeriön kesken on käynnissä hanke, jonka perusteella poliisi saisi tiedon syyttäjän toimista asiassa.

Ajokieltojen pituudet

Suomessa on ajokieltojen pituuksille säädetty vain enimmäisajat. Muualla on yleistä, että ajokorttiseuraamuksille on säädetty vähimmäispituus, jota ei voi alittaa. Käytössä on myös kiinteitä määräaikoja.

Suomessa määrätty ajokiellot ovat kansainvälisessä vertailussa lyhyitä. Kun esimerkiksi rattijuopumuksesta monissa muissa maissa määrättävät ajokiellot ovat käytännössä kestoltaan vuodesta kahteen vuoteen ja uusimistapauksessa 3–5 vuotta, jäävät ne Suomessa yleensä selvästi lyhyemmiksi. Noin 60 % rattijuopumuksesta määrättyistä ajokielloista oli pituudeltaan 3–6 kuukautta ja törkeistä rattijuopumuksista 6–12 kuukautta. Vain vajaa 5 % tavallisista ja runsas 10 % törkeistä rattijuopumuksista ylitti yhden vuoden. Törkeistä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta määrättyistä ajokielloista noin 70 % oli pituudeltaan 3–12 kuukautta. Suomessa ei ole lainsäädännössä mainintaa liikenne-rikoksen uusimisen vaikutuksesta ajokiellon pituuteen.

Hallinnollisen ajokiellon vähimmäispituus on muualla yleensä vähintään kuukausi ja usein useampikin kuukausi. Esimerkiksi tois-

tuvista teoista määrättävän ajokiellon vähimmäiskesto on yleensä sama kuin meillä hallinnollisessa menettelyssä määrättävän ajokiellon enimmäispituus, eli kuusi kuukautta. Poliisin määräämistä ajokielloista runsaat 90 % oli enintään kuukauden mittaisia.

Teosta, joka osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan, ei ole laissa tarkempaa teon määrittelyä kuten rikoslain 23 luvun 2 §:ssä törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen tunnusmerkistöstä. Vakavan piittaamattomuuden kuvaaminen laissa olisikin hyvin vaikeaa. Vastavaan tulokseen soveltamiskäytännön yhtenäistämiseksi voitaisiin päästä poliisia ohjeistamalla. Sisäasiainministeriön ohje teoista, joiden voitaisiin katsoa osoittavan vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuudesta, voitaisiin antaa 108 a §:n valtuussäännöksen nojalla. Teko, jonka ei katsota täyttävän törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen tunnusmerkistöä, voi silti osoittaa sellaista tekijänsä välinpitämättömyyttä ja piittaamattomuutta liikennettä koskevista säännöistä ja määräyksistä, että hänen ajo-oikeuteensa on tarpeen puuttua riittävän tehokkaalla tavalla ja viipymättä. Vakavasta piittaamattomuudesta määrättävä ajokielto tulisi yhdenmukaistaa sekä ajokiellon vähimmäis- ja enimmäisaikojen että valitusmenettelyn osalta toistuvista liikenne-rikkomuksista määrättävän ajokiellon kanssa.

Sekä tuomioistuinten että poliisien määräämien ajokieltojen pituudet ovat lyhyet käytettävissä olevaan ajokieltoasteikkoon nähden. Vuotta pitempien tuomioistuinten ja yhtä kuukautta pitempien poliisin määräämien ajokieltojen vähäisen osuuden on katsottava kuvastavan sitä, että säännösten soveltaminen on suppeampaa kuin mitä ajokieltojen pituuksista säädettyä tarkoitettiin.

Ajokiellot ja päihderiippuvuus

Osa rattijuopumukseen syyllistyneistä kuljettajista ohjataan päihderiippuvuuden arviointikäytäntöä on seurattu ja kehitetty sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamassa hankkeessa Tampereen kaupungissa vuosina 1998–2000. Hankkeessa laadittiin malli toiminnan valtakunnalliseksi toteutta-

miseksi. Kokemukset ovat olleet pääosin myönteisiä. Silti toiminnan edetessä on ilmaantunut myös ongelmia.

Päihderiippuvuuden arvioiminen aukottomasti on vaikeaa, koska asiakas voi niin halutessaan pitkälle peittää ongelmaansa. Diagnostiikka perustuu pääosin toistettuun haastatteluun. Laboratoriotestit auttavat diagnosoimisessa. Osa rattijuopumuksen takia arviointiin tulevista ei ole päihderiippuvaisia, mutta melko usein päihtyneinä lainkuuliaisuutensa. Tällaiset henkilöt eivät ole varsinaisesti sairaita ja heidän kohdallaan arviointitilanne on erityisen vaikea. Heidän osaltaan ei hoitotoimien hyödyistä ole myöskään näyttöä.

Päihderiippuvuuden arviointia ei ole mahdollista tehdä nopeasti vaan diagnoosin varmistaminen edellyttää aikaa. On myös mahdollista, että lääkärinlausunto puoltaa ajokorttilupaa, mutta henkilö uusii rattijuopumuksensa hyvinkin nopeasti. Lyhyet ajokieltoajat ovat ristiriidassa aikaa vievien päihderiippuvuusarvioiden kanssa. Lisäksi nopeasti uudelleen alkava arviojako kuormittaa hoitojärjestelmää.

Varoitus

Lain mukaan ajokielto on ensisijainen ajo-oikeuteen kohdistuva seuraamus liikenne-rikkomuksiin syyllistyneelle. Muiden ajokorttiseuraamusten käyttöön vaaditaan aina laissa säädetty erityinen peruste. Ajokiellon sijaan voidaan päätyä varoitukseen, jos teko ei osoita tekijänsä piittaamattomuutta säännöksistä tai niiden rikkomisesta tuomituista tai määrättyistä seuraamuksista ottaen huomioon vuosittainen ajomäärä ja muut olosuhteet.

Suuri vuosittainen ajomäärä soveltuu huonosti perusteeksi ajokorttiseuraamuksen valinnassa. Oikeutuksena perusteen olemassaololle on pidetty sitä, että rikkomusten ja valvonnan määrä kasvaa suhteessa ajettuihin kilometreihin. Käytettäessä suurta ajomäärää perusteena ajokiellon määräämättä jättämiselle annetaan paljon ajavan kuljettajan jatkaa riskialtista ajoaan samalla kun vähemmän ajava ja tämän perusteella liikenteessä pienemmän vaaran aiheuttava kuljettaja määrätään ajokieltoon. Myös paljon ajavalta, kuten ammattikuljettajalta, on voitava vaatia säännösten ja määräysten noudattamista ajo-

oikeutensa säilyttämiseksi.

Kuljettajantutkintoon määrääminen

Poliisilla on mahdollisuus jättää ajokielto määräämättä, jos kuljettaja määrätään uuteen kuljettajantutkintoon. Käytäntö kuitenkin osoittaa, että tutkintoon määräämistä ei useinkaan käytetä liikenne-rikkomuksiin syyllistymisen yhteydessä. Kuljettajantutkintoon määrääminen näyttää soveltuvan huonosti ajokorttiseuraamukseksi.

Puhuttelu

Poliisin puhuttelua ei ole otettu säännöstaalla itsenäiseksi ja näkyväksi osaksi seuraamusjärjestelmää. Ehkä osittain tästä syystä puhuttelukäytäntö ei olekaan toivotulla tavalla kehittynyt, vaikka sen merkitys on tuotu esiin eri yhteyksissä. Ajokorttiseuraamusjärjestelmän arviointitutkimuksessa korostettiin käsittelytilaisuuden kehittämistä, koska sen avulla katsottiin voitavan vaikuttaa ainakin osaan toistuviin rikkomuksiin syyllistyneistä. Menettelyn katsottiin edellyttävän käsittelijältä koulutusta asiaan. Myös nuorten kuljettajien onnettomuusriskiä selvittäneen liikenne- ja viestintäministeriön työryhmän mietinnössä (liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 16/2002) korostettiin puhuttelun mahdollisuuksia ajokäyttäytymiseen vaikuttamisessa, puhuttelun sisällön kehittämistä ja asiaan paneutumista poliisin koulutuksessa.

Asiasta antamassaan lausunnossa sisäasiainministeriö on todennut tarkoituksena olevan, että poliisin oppilaitosten kanssa neuvotellaan puhuttelua koskevien osuuksien käsittelemisestä ja harjoittelemisesta koulutuksessa, mutta asia ei ole edennyt. Kun esimerkiksi poliisin päällystökursilla liikenneturvallisuusasioiden osuus koulutuksesta käsittää yhden viikon, jää siitä puhutteluun käytettävissä oleva aika varsin pieneksi.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Liikenneturvallisuussuunnitelmassa vuosil-

le 2001–2005 ja 18 päivänä tammikuuta 2001 tieliikenteen turvallisuuden parantamisesta annetussa valtioneuvoston periaatepäätöksessä asetetaan tavoitteeksi riskikuljettajien ohjausjärjestelmän kehittäminen ja edellytetään, että ajokieltoja koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan tarkistamalla puuttumiskynnystä ja ajokieltojen pituutta. Samoin edellytetään, että ajokiellot kohdistuvat ammattikuljettajiin samalla tavalla kuin muihin kuljettajiin. Myös ajokorttiseuraamusjärjestelmän tehokkuuden parantamiseksi tulisi sen tuntemusta lisätä ja siihen sisältyviä erilaisia toimenpiteitä kehittää edelleen. Lisäksi poliisin puhuttelukäytännön myönteisiä vaikutuksia tulee tehostaa.

Valtioneuvoston 25 päivänä syyskuuta 2003 hyväksymässä hallituksen strategiaasiakirjassa 2003 on tieliikenteen turvallisuuden parantaminen yhtenä osa-alueena, johon on otettu poikkihallinnollisella yhteistyöllä toteutettavia toimenpiteitä. Myös tässä yhteydessä on edellytetty, että ajokiellon asemaa ja tehoa vahvistetaan säädösmuutoksilla, mm. määräämällä ajokielloille vähimmäispituudet.

Esitetyillä muutoksilla pyritään parantamaan tieliikenteen turvallisuutta tehostamalla ajokorttiseuraamuksia. Myös tiedotusta ja koulutusta tästä aiheesta tulisi lisätä. Esimerkiksi seuraamusjärjestelmän tuntemusta voitaisiin parantaa jakamalla rikkomuksiin syylistyneille kuljettajille heti liikennevalvonnan yhteydessä tietoa rikkomusten vaikutuksista ajo-oikeuteen. Poliisien koulutuksessa tulisi kiinnittää nykyistä enemmän huomiota ajokieltoasioiden käsittelyyn ja puhuttelukäytännön kehittämiseen. Käynnissä olevalla rekisteritoimintojen kehittämistyöllä voidaan toimenpiteitä ja tiedonsaantia nopeuttaa.

Esityksen säädösmuutosten tavoitteena on tehostaa ajokiellon vaikutusta niin, että ajokieltoasteikkoja käytettäisiin nykyistä laajemmin, jolloin ajokieltoajat pitenisivät. Ajokiellon rikkomuksia ennalta estävän vaikutuksen kannalta on tärkeä merkitys sillä, että ajokielto kuvastaa liikennekäyttäytymisen moitittavuutta myös yleisten käsitysten mukaan. Monet selvitykset ovat osoittaneet, että ajokieltoja luullaan todellista pitemmiksi.

Myös muilla ehdotetuilla toimenpiteillä vahvistettaisiin ajokiellon asemaa. Poliisin

mahdollisuutta käyttää varoitusta ajokiellon sijaan rajoitettaisiin. Seuraamusten valinnassa ammattikuljettajia tulisi kohdella samalla tavalla kuin muitakin kuljettajia. Lisäksi täytäntöönpanoa nopeuttamalla ajokiellon vaikutus tehostuisi.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Tuomioistuinten määrättävät ajokiellot

Tuomioistuinten määräämien ajokieltojen keskimääräiset pituudet osoittavat, että ajokieltoasteikkoa ei käytetä siinä laajuudessa hyväksi kuin mihin säännökset antaisivat mahdollisuuden. Ajokieltojen pituuksien ei voida katsoa kuvastavan liikenneerikosten moitittavuutta ja niistä liikenteelle aiheutuvaa vaaraa. Pidemmät ajokiellot vastaisivat paremmin ajokiellolle tarkoitettua liikenteen turvaamistavoitetta.

Ajokieltoikäntöön voitaisiin vaikuttaa säättämällä ajokielloille vähimmäispituudet. Rattijuopumuksen perusteella määrättävän ajokiellon vähimmäisaika olisi yksi kuukausi. Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen ja törkeä rattijuopumus ovat tekojen moitittavuuden perusteella yhtäläisiä ja myös ajokiellot tulisi määrätä yhtäläisin perustein. Molemmissa tapauksissa ajokiellon vähimmäisaika olisi kolme kuukautta.

Silloinkin, kun ajokielto määrätään vakavimpien liikenneerikosten perusteella, myös teon uusimisella tulisi olla vaikutus ajokiellon keston. Ajokiellolle säädettävä vähimmäisaika olisi kuusi kuukautta, jos kuljettaja syyllistyy toistuvasti rattijuopumukseen viiden vuoden sisällä. Vähimmäisaika olisi vuosi, jos rikokset ovat joko törkeitä rattijuopumuksia tai törkeitä liikenneturvallisuuden vaarantamisia. Seuranta-aika olisi tässäkin tapauksessa viisi vuotta.

Vähimmäispituuden säätäminen tuomioistuimen määrättäville ajokielloille kaventaa tuomioistuimen harkintavaltaa nykyisestä, mutta mahdollisuus ehdollisen ajokiellon käyttöön on edelleen käytettävissä. Tuomioistuin voi määrätä ajokiellon ehdollisena katsoessaan sen ammatin harjoittamisen tai muun painavan syyn takia tarpeelliseksi. Edellytyksenä ehdollisen ajokiellon käytölle on, ettei teosta ole aiheutunut vaaraa toisten

turvallisuudelle. Tämän vaatimuksen ei voida katsoa sulkevan mitään tekotyyppejä sellaiseen soveltamisalan ulkopuolelle.

Poliisin määrättävät ajokiellot

Lyhyiden ajokieltojen ylivoimainen määrä osoittaa, että seuraamus valitaan käytettävissä olevan asteikon alapäästä. Ajokiellon kuuden kuukauden enimmäispituutta on pidettävä riittävänä.

Ajokieltoasteikon ottamiseksi laajemmin käyttöön tulisi ajokiellon määrätymistä ohjata sitovammin säätämällä siitä laissa. Tähän tavoitteeseen päästäisiin säätämällä ajokieltoille vähimmäispituus, jota ei voisi alittaa. Vähimmäispituus olisi yksi kuukausi, mikä olisi myös lähempänä muiden maiden käytäntöä. Myös poliisin uudessa ohjeessa vuodelta 2002 on lähtökohtana pidetty yhden kuukauden ajokieltoa, joskin poikkeaminen siitä on mahdollista. Lakiin sisällytettävän säännöksen lisäksi tarvitaan edelleen ohjeistusta ajokieltoikäntönnön yhtenäisyyden lisäämiseksi.

Kun ajokielto määrätään toistuvien rikkomusten perusteella, tieliikennelaisissa viitataan nykyisin vain tieliikennelain mukaisiin ja eräisiin rikoslain 23 luvun mukaisiin rikkomuksiin. Näihin rinnastettavia rikkomuksia ovat ajoneuvolain mukaiset ajoneuvorikkomukset.

Nykyisellään teosta, joka osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuuksuutta kohtaan, määrättävän ajokiellon pituuden ei voida katsoa kuvastavan teon vakavuutta ja moitittavuutta suhteessa toistuvista liikenne-rikkomuksista määrättävissä olevan ajokiellon pituuteen. Vakavasta piittaamattomuudesta ja toistuvista rikkomuksista määrättävien ajokieltojen asteikko tulisi yhdenmukaistaa. Tämä edellyttäisi yhden kuukauden vähimmäispituuden määräämistä ajokiellolle ja lisäksi myös enimmäispituuden nostamista kuuteen kuukauteen.

Vakavasta piittaamattomuudesta ja toistuvista liikenne-rikkomuksista määrättävän ajokiellon pituuksien yhdenmukaistamisesta huolimatta teot ja niistä määrättävät ajokorttiseuraamukset olisi pidettävä erillään. Vakavaa piittaamattomuutta ei otettaisi huomioon toistuvia liikenne-rikkomuksia laskettaessa

eikä sillä olisi myöskään katkaisevaa vaikutusta toistuvien liikenne-rikkomusten kertymiseen.

Muusta hallinnollisia ajokieltoja koskevas- ta käytännöstä poiketen ajokieltoon määrätyl- lä on nykyisin mahdollisuus saattaa yleisen alioikeuden käsiteltäväksi vakavaa piittaamattomuutta koskeva ajokieltoasia sekä ajo- kielto, joka on määrätty kulkuneuvon kuljet- tamisesta oikeudetta. Poliisin on tällöin pa- lautettava ajokortti kuljettajalle, jolloin ajo- oikeus jatkuu siihen saakka kunnes tuomiois- tuin päättää asiasta. Tuomioistuin voi määrätä ajokiellon samoissa rajoissa kuin poliisilla on toimivalta. Myös ajokieltoa koskeva muu- toksenhaikutie tulisi tässä yhteydessä yhden- mukaistaa muita hallinnollisia ajokieltoja koskevan muutoksenhakutien kanssa.

Puhuttelu

Hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti tulee ajokiellosta päätettäessä kuulla toimen- piteen kohteena olevaa ajo-oikeuden haltijaa. Käytännössä kysymyksessä on edelleenkin useimmiten säännösten ja rangaistusten sel- vittämiseen keskittyvä tilaisuus, jolla täyte- tään kuulemista koskevat vaatimukset, vaika toistuvien liikenne-rikkomusten seuraamusjärjestelmää uudistettaessa tarkoituksena oli korvata kuuleminen laaja-alaisemmalla poliisin puhuttelulla. Tavoitteena puhuttelun ottamisella osaksi asteittain tiukkenevaa seuraamusjärjestelmää oli kuulemistilaisuuden kehittämisen siten, että se antaa mahdolli- suuden kuljettajan ajokäyttäytymiseen vai- kuttamiseen. Tämä edellyttää kuitenkin men- nettelyn kehittämistä vuorovaikutteisempaan suuntaan. Puhuttelun tarkoituksena on vuo- ropuhelun aikaan saaminen kuljettajan ja poliisin välillä ajokäyttäytymisen ja siihen joh- taneiden syiden pohtimiseksi ja muutoksen aikaansaamiseksi ajokäyttäytymisessä.

Puhuttelu tarjoaa hyvän keinon ehkäistä rikkomusten jatkamista, minkä vuoksi tämä vaikutusmahdollisuus tulisi laajasti ja yh- denmukaisin menettelyin käyttää hyväksi. Puhuttelusta vastaaville henkilöille olisi an- nettava koulutuksella riittävät valmiudet toi- menpiteen läpiviemiseen. Lisäksi voitaisiin puhuttelumenettelyä kehittää antamalla me- nettelyä koskeva sisäasiainministeriön ohje.

Ohje voisi sisältää luettelon niistä asiakohdista, joiden mukaisesti puhuttelu olisi toteutettava.

Puhuttelun yhteydessä poliisin tietoon voitulla seikkoja, joiden myötä toistuvien liikenne rikkomusten johdosta päädytään ajokiellon sijaan varoituksen käyttöön. Jos kuitenkin päädytään ajokieltoon olisi se ajokielon turvaamistavoitteen tehostamiseksi määrättävä tulemaan voimaan välittömästi. Toimenpiteen sovittaminen sen kohteena olevan henkilön toiveiden mukaan siten, että se mahdollisimman vähän häiritsee normaalia elämää, heikentää seuraamuksien ja koko järjestelmän uskottavuutta ja vaikuttavuutta. Toimenpide on pantava täytäntöön välittömästi poliisin todetessa ajokieltoon määräämisen edellytysten täyttyvän. Myös tutkimuksien on osoitettu, että seuraamuksien rikkomuksista estävä vaikutus on sitä parempi mitä nopeammin se seuraa rikkomuksen jälkeeseen.

Varoitus

Ajokiellon asemaa ensisijaisena seuraamuksena olisi korostettava tarkistamalla ajokiellon sijasta määrättävän varoituksen käytön perusteita. Kuljettajien ajomäärästä riippumatta on aina voitava ottaa liikenneturvallisuuksivoitteet huomioon. Varoituksen käytön perusteita tulisikin tarkistaa niin, etteivät suuret ajomäärät voisi olla peruste varoituksen käyttöön. Sen sijaan voitaisiin ottaa huomioon ajokiellon vaikutukset toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen. Välttämättömän liikkumisen tarve voisi johtua elinolosuhteista, joissa asiointimatkat on tehtävä omalla autolla, koska julkista liikennettä tai muuta korvaavaa liikennettä ei ole käytettävissä. Välttämättömän liikkumistarpeen arvioinnissa voitaisiin ottaa huomioon paitsi ajokieltoon määrättävän oma tarve myös hänestä riippuvaisen perheenjäsenen kuljetustarve.

Varoituksen saajan liikenne rikkomukset eivät saa olla sellaisia, että ne osoittavat kuljettajan piittaamattomuutta tieliikenteen säännöksistä tai seuraamuksista. Suuren ajomäärän perusteella ei voitaisi hyväksyä mitään rikkomuksia eikä myöskään ammattikuljettajien rikkomuksiin voitaisi yleisesti suh-

tautua muiden kuljettajien rikkomuksista poiketen. Rikkomuksia ja samalla varoituksen käyttöä arvioitaessa voitaisiin kuitenkin ottaa huomioon kuljettajan edellytykset havaita rikkomus. Esimerkiksi tavaraliikenteessä varsinkin puutavarakuljetuksissa voi tulla lievää ylikuormaa kuljettajan huomaamatta. Monet eri tekijät yhdessä voivat vaikeuttaa painoarvion tekemistä, kuten esimerkiksi sääolojen vaikutus sekä korjuu- että kuljetusvaiheessa. Huomattava ylikuorma tai jatkuvasti toistuva ylikuorma ei antaisi mahdollisuutta varoituksen käyttöön ajokiellon sijasta.

Ajokiellon pituuden harkinta

Ajokiellon pituuden harkinnassa edellytetään nykyisellään otettavaksi huomioon ne vaikutukset, jotka toimenpiteellä on ajokieltoon määrättävän toimeentuloon ja muihin olosuhteisiin. Valtioneuvoston periaatepäätöksessä tieliikenteen turvallisuuden parantamiseksi on todettu, että ajokieltojen tulee kohdistua ammattikuljettajiin samalla tavalla kuin muihin kuljettajiin. Rikosoikeudellisten periaatteiden mukaisesti teosta aiheutuvat seuraamukset eivät saa muodostua kohtuuttomiksi. Tämän perusteella voitaisiin edelleen pitää perusteltuna toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen kohdistuvien vaikutusten huomioon ottamista ajokiellon pituutta harkittaessa. Vaikutukset voitaisiin ottaa huomioon tapauskohtaisessa harkinnassa. Kysymyksessä ei kuitenkaan ole seuraamuksien poistaminen vaan sen pituuden kohtuullistaminen ottaen huomioon myös ajokiellon liikenneturvallisuuksivoitteet.

Ajokiellon kestosta määrättäessä voidaan ottaa huomioon paitsi ajokieltoon määrättävän oma välttämätön liikkumistarve myös ajokieltoon määrättävästä henkilöstä riippuvaisen perheenjäsenen kuljetustarpeet, esimerkiksi tilanteet, joissa perheenjäsen tarvitsee säännöllistä sairaanhoitoa tai kuntoutusta, ja on kuljetuksissaan riippuvainen ajokieltoon määrätystä.

Ajokiellon vaikutukset toimeentuloon olisi edelleenkin tarpeen voida ottaa huomioon ajokiellon pituudessa, joskin säädettyjen vähimmäispituuksien rajoissa. Koska suuret ajomäärät eivät sellaisenaan enää mahdollis-

taisi varoituksen käyttöä, voitaisiin ajokiellon vaikutuksia kohtuullistaa ottamalla tekojen luonne huomioon ajokiellon pituutta harkittaessa. Teot, joiden vaikutukset liikenneturvallisuuteen olisivat lähinnä välillisiä, voitaisiin ottaa huomioon ajokiellon pituutta lyhentävinä silloin, kun niiden ei voitaisi katsoa kuvastavan tekijänsä huolimattomuutta tai välinpitämättömyyttä säännöksistä ja määräyksistä. Lievänä rikkomuksena kyseen voisi tulla esimerkiksi vähäinen tavara-liikenteen ylikuorma. Lievemmin ei kuitenkaan voitaisi suhtautua esimerkiksi ajo- ja lepoaikasäännösten laiminlyönteihin. Näistä rikkomuksista aiheutuvat seuraukset, esimerkiksi raskaan kaluston kuljettajien ajaessa väsyneenä liikenteessä, ovat liikenneturvallisuuden kannalta vakavia ja näihin tekoihin olisi edelleen suhtauduttava sen mukaisesti.

Kuljettajantutkintoon määrääminen

Kuljettajantutkintoon määrääminen tulisi selkeämmin pysyttää keinona selvittää kuljettajan ajotaidon säilyminen. Tällaisessa tarkoituksessa sitä on myös käytetty, joskin vähäisessä määrin. Ajokiellon määräämättä jättämisestä sen perusteella, että kuljettaja määrätään uuteen kuljettajantutkintoon, voitaisiin näin luopua.

Uusien kuljettajien kohdalla vaatimus uuden tutkinnon suorittamisesta liittyy lyhytaikaisen ajo-oikeuden aikaisiin liikenne-rikkomuksiin kaksivaiheisen kuljettajakoulutusjärjestelmän periaatteiden mukaisesti. Kysymyksessä ei ole liikenne-rikkomuksista määrättävä seuraamus vaan uuden ajokortin saamiseen liittyvä vaatimus. Vaatimuksen on usein todettu tulevan kuljettajalle yllätyksenä, kun hän pysyvää ajokorttia hakiessaan saa tiedon liikenne-rikkomusten ja ajokiellon vaikutuksesta seuraavaan ajo-oikeuteen. Liikenne-rikkomusten ja ajokiellon vaikutuksista kertominen olisi erityisesti huomioitava lyhytaikaisen ajokortin haltijan kohdalla. Asiasta olisi aina rikkomusten samoin kuin ajokiellomääräyksen yhteydessä erikseen kerrottava.

4. Esityksen vaikutukset

Ehdotetuilla tieliikennelain muutoksilla ar-

vioidaan olevan myönteinen liikenneturvallisuusvaikutus, kun ajokiellon tehoa parannetaan kuljettajan toistuvasti tai törkeästi rikkoessa liikenteen sääntöjä. Kaikilla toimilla, joilla voidaan vähentää tieliikenteen onnettomuuksia sekä liikennekuolemien ja liikenteessä vammautuneiden määrää, saadaan säästöä niin yksityisten kansalaisten talouteen kuin valtion ja kuntienkin talouteen.

Seuraamusjärjestelmää tiukentamalla voitaisiin ennalta estää liikenne-rikoksia ja -rikkomuksia. Tällainen muutos keventäisi poliisin ja oikeuslaitoksen työmäärää. Toisaalta ehdotettu poliisin puhuttelukäytännön kehittäminen edellyttää asian huomioon ottamista poliisin koulutuksessa ja tehtävien järjestelyssä. Muutoksilla ei kuitenkaan ole merkittäviä organisaatio- eikä henkilöstövaikutuksia.

5. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä virkatyönä. Työn taustalla on liikenne- ja viestintäministeriössä valmistunut työryhmämietintö (50/2002). Työryhmässä liikenne- ja viestintäministeriö yhdessä oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön kanssa arvioi ajokorttiseuraamuksia. Selvitys käsitteli sekä koko ajokorttiseuraamusjärjestelmää että yksittäisiä toimenpiteitä liikenneturvallisuuden tavoitteiden saavuttamiseksi ja rikosten ennalta ehkäisemiseksi. Mietintö sisältää kehittämisehdotuksia, joista osa on toteutettavissa säädösmuutoksilla ja osa muilla keinoilla.

Liikenne- ja viestintäministeriö pyysi mietinnöstä lausuntoja sekä viranomaisilta että järjestöiltä. Lausuntonsa antoi 14 organisaatiota: oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Valtakunnansyyttäjänvirasto, Ajoneuvohallintokeskus, Liikenneturva, Liikennevakuutuskeskus, Suomen Autokoululiitto ry, Autoliitto ry, Linja-autoliitto ry, Suomen Kuorma-autoliitto ry, Suomen Paikallisliikenneliitto ry, Autoliikenteen Työnantajaliitto ry, sekä Auto- ja kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry.

Lausunnonantajat antoivat laajasti tukensa työryhmän ehdotuksille. Suuria rakenteellisia muutoksia ei esitetty ja ajokorttiseuraamus-

ten tehokkuuden lisäämistä pidettiin tärkeänä, muun muassa ajokiellon vähimmäispituuden määrittämisestä laissa kannatettiin. Ammattiliikenteen järjestöt toivat esiin ammattikuljettajien erityisaseman ajokieltoa ja sen pituutta määrättäessä. Tässä yhteydessä pidettiin tärkeänä varoituksen käyttömahdollisuutta ajokiellon sijasta ja sitä, että tuomioistuimien voi jatkossakin määrätä ajokiellon mahdollisena.

Lausunnossaan sosiaali- ja terveysministe-

riö piti tärkeänä, että erityisesti rattijuopumusrikosten uusintatapauksissa ajokieltojen vähimmäisajat olisivat selvästi pidempiä kuin ensimmäisen rattijuopumusrikoksen jälkeen. Pidemmät ajokiellot tukisivat paremmin myös aikaa vievien päihderiippuvuusarvioiden tavoitteita. Lisäksi poliisin näkemyksen mukaan ajoneuvorikkomukset tulisi voida ottaa huomioon poliisin määrätessä ajokiellon toistuvien rikkomusten perusteella.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

75 §. Perusteet ajokieltoon määräämiselle.

Koska uuteen kuljettajantutkintoon määräämisestä ajokiellon sijasta esitetään luovuttavaksi, pykälän 2 momentin viittaus lain 78 §:n 2 momenttiin tulisi poistaa. Viittaus lain 78 § 4 momenttiin muutettaisiin 5 momentiksi vastaamaan esitettyä uutta momenttijakoa.

Pykälän 2 momentin 5 kohdasta poistettaisiin viittaus rikoslain 23 luvun 10 §:n nojalla rangaistavaan kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta. Mainitussa 5 kohdassa on lueteltu ne rikkomukset, joiden toistuessa ajo-oikeudenhaltija määrätään ajokieltoon. Kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta on pykälän 4 kohdassa mainittu sellaisena tekona, jonka perusteella suoraan ajokielto voidaan määrätä.

Samaan 2 momentin 5 kohtaan lisättäisiin ajoneuvorikkomukset. Kaikkien 5 kohdan rikkomusten yhteydessä olisi syytä mainita, että teko on tehty ajoneuvoa kuljettaessa, koska osaan mainituista rikkomuksista voi syyllistyä muikin henkilö kuin kuljettaja.

78 §. Ajokieltoon määrääminen. Pykälän 1 momentissa säädetään ajokieltoon määräämisestä tuomioistuimessa. Ajokielloille säädettäisiin vähimmäisajat, jotka porrastettaisiin tekojen vakavuusasteen mukaan. Rikoslain 23 luvun 3 §:n mukaan rattijuopumukseen syyllystynyt määrättäisiin ajokieltoon vähintään yhdeksi kuukaudeksi. Rikoslain 23 luvun 2 §:n mukaiseen törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai 4 §:n mukaiseen törkeään rattijuopumukseen syyllystynyt määrättäisiin ajokieltoon vähintään kolmeksi kuukaudeksi.

Jos rattijuopumukseen syyllystynyt kuljettaja on viiden vuoden aikana syyllystynyt uudelleen rattijuopumukseen tai törkeään rattijuopumukseen taikka törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen, hänet olisi määrättävä ajokieltoon vähintään kuudeksi kuukaudeksi. Jos kuljettaja syyllystyy viiden

vuoden aikana kahteen törkeään tekoon, joko törkeään rattijuopumukseen tai törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen, ajokiellon vähimmäispituus olisi yksi vuosi. Viiden vuoden seuranta-aika soveltuu yhteen rikosrekisterissä ja liikennetietojärjestelmässä pidettäviä tietoja koskevien määräaikojen kanssa.

Voimassa olevan pykälän 1 momentin loppuosa siirrettäisiin sisältöä muuttamatta omaksi 2 momentikseen lakitekstin ymmärrettävyyden parantamiseksi. Samalla myös pykälän myöhempien momenttien numerointi muuttuisi.

Pykälän uudessa 3 momentissa säädetään tapauksista, joissa poliisi määrää kuljettajan ajokieltoon. Kaikissa tapauksissa, joissa poliisi määrää ajokieltoon liikenne rikoksen tai -rikkomuksen perusteella, ajokiellon vähimmäisaika olisi yksi kuukausi ja enimmäisaika kuusi kuukautta. Mahdollisuudesta määrätä ajo-oikeuden haltija uuteen kuljettajantutkintoon ajokiellon sijasta luovuttaisiin kokonaan.

Esitetyssä 4 momentissa ajokiellon kestosta määrättäessä voitaisiin ottaa huomioon vain ne vaikutukset, jotka ajokiellolla on ajokieltoon määrättävän toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen tai ajokieltoon määrättävästä henkilöstä riippuvaisen perheenjäsenen välttämättömään liikkumiseen. Muut olosuhteet eivät enää vaikuttaisi ajokiellon kestoan.

Pykälän 4 momenttiin lisättäisiin ajokiellon täytäntöönpanoa koskeva säännös, jonka mukaan lain 75 §:n 2 momentin 5 kohdassa ja 3 momentissa mainituissa tapauksissa toistuvasti liikenne rikkomuksiin syyllystyneen kuljettajan ajokielto määrättäisiin täytäntöön pantavaksi välittömästi ajokieltopäätöksen jälkeen.

Pykälän uusi 5 momentti vastaisi sisällöltään nykyistä 4 momenttia.

80 §. Varoitus. Pykälän 1 momentissa varoituksen käyttömahdollisuutta ajokiellon sijasta tiukennettaisiin. Enää ei ajo-

oikeudenhaltijan vuosittainen ajomäärä olisi perusteena varoituksen antamiselle. Väljä viittaus olosuhteiden vaikutuksesta rajattaisiin siten, että huomioon voitaisiin ottaa vain ajo-oikeudenhaltijan toimeentulo ja välttämätön liikkuminen. Myös ajo-oikeudenhaltijasta riippuvaisen perheenjäsenen välttämätön kuljetustarve voisi olla peruste varoituksen käytölle.

Pykälän 2 momentti vastaa nykyistä 2 momenttia.

80 a §. *Ajokiellon saattaminen tuomioistuimen käsiteltäväksi.* Pykälä kumottaisiin, millä yhdenmukaistettaisiin valitusmenettely poliisin määrättyä ajo-oikeudenhaltijan ajokieltoon. Nykyisin poliisin määrättyä ajokiellon lain 75 §:n 2 momentin 3 tai 4 kohdan nojalla ajo-oikeudenhaltija voi saattaa asian yleisen alioikeuden käsiteltäväksi. Muista poliisin antamista hallinnollisista ajokieltopäätöksistä muutosta haetaan hallintovalituksella. Esitetty muutos saattaisi kaikki poliisin ajokieltoasiat hallinnollisen muutoksenhaun piiriin.

95 §. *Kuljettajan ajokunnon valvonta.*

Voimassa oleva 1 momentti antaa poliisimiehelle valtuuden määrätä moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan näkökyvyn tutkimiseksi tehtävään kokeeseen. Pykälän 2 momentin mukaan kokeesta kieltäytyvä määrätään muihin toimenpiteisiin ryhtymättä toimittamaan määrääjässä lääkärintodistus asuinpaikkansa poliisille. Optikot ovat vuodesta 1998 alkaen voineet suorittaa tieliikennelain 73 §:ssä tarkoitettuja näkökyvyn 45-vuotistarkastuksia ja kirjoittaa niistä todistuksia. Vastaavasti tulisi voida menetellä siinä tapauksessa, että kuljettaja kieltäytyy poliisin liikennevalvonnan yhteydessä tekemästä näkökyvyn tarkastuksesta. Tällaisessa tapauksessa tulisi näkövaatimuksen täyttyminen voida osoittaa myös optikon antamalla todistuksella. Muutos helpottaisi ja nopeuttaisi kuljettajaa saamaan tarvittavan todistuksen ja vähentäisi pelkästään näkökyvyn mittaamiseksi tehtäviä lääkärikäyntejä. Koska ainoastaan ajo-oikeutta ja ajokorttia edellyttävien moottorikäyttöisten ajoneuvojen kuljettamiselle on säädetty näkövaatimukset, ehdotetaan säännöstä tarkennettavaksi koskemaan vain ajo-oikeuden haltijoita. Muutos vastaa noudatettua käytäntöä.

Säännös mahdollistaa kokeesta kieltäytymisen ilman muita seuraamuksia kuin, että kuljettajan on esitettävä lääkärintodistus asuinpaikkansa poliisille. Tämän johdosta ehdotetaan pykälää muutettavaksi siten, että poliisimiehellä olisi edelleen oikeus määrätä näkökyky tutkittavaksi, mutta että kuljettajalla olisi mahdollisuus valita tarkastukseen osallistumisen tai asiantuntijalausunnon esittämisen välillä. Näkökyvyn tarkastukseen määrättyllä ei olisi mahdollisuutta välttää tarkastukselta. Ellei tarkastusta suoritettaisi paikan päällä, poliisi määräisi todistuksen esitettäväksi määrääjässä. Muutoksella korostettaisiin nykyistä paremmin lain säännösten velvoittavuutta ja noudattamista. Säännöksen alkuperäisenä tarkoituksena oli mahdollistaa näköseulan avulla liikennevalvonnassa tehtävät näkökyvyn tarkastukset. Tarkastusmenetelmien kehittyessä poliisin tarkoituksena on lisätä liikenteessä suoritettavia näkökyvyn tarkastuksia. Säännöstä ehdotetaankin täsmennettäväksi siten, että kysymys on nimenomaan liikennevalvonnan yhteydessä tehtävistä seulonnan luonteisista tarkastuksista, joissa selvitetään näkökyvyn riittävyys. Mikäli tarkastuksen tulos antaa aihetta epäillä ajoterveyden riittävyyttä, poliisilla on tielikennelain 73 §:n nojalla oikeus määrätä esitettäväksi lääkärin lausunto. Koska poliisin ei ole tarpeen käsitellä terveystietoja laajemmin kuin mitä tarvitaan ajo-oikeutta koskevien päätösten tekemiseen, ehdotetaan, että tarkastuksen ja lääkärin tai optikon lausunnon sisältönä olisi vain tiedon saaminen siitä, täytyvätkö näkökyvylle asetetut vaatimukset. Poliisin ei ole tarpeen käsitellä tai selvittää muita terveydentilatietoja. Tältä osin muutos vastaisi ajokorttilääkärintodistuslomakkeisiin valmisteltua ja 1.9.2004 voimaan tulevaa muutosta (113/2004).

Nykyisen 1 momentin säännökset kokeen suorittamisesta ja sisäasiainministeriön valtuudesta tarkempien ohjeiden antamiseen ehdotetaan siirrettäviksi 2 momenttiin ja pysytettäväksi asiallisesti ennallaan. Vaikka näkökyvyn selvittämisessä on kysymys esimerkiksi näköarvojen mittaamisesta, ehdotetaan nykyisin käytetty koe korvattavaksi yleisnimityksellä tarkastus.

Pykälän 3 momenttiin ei ehdoteta muutoksia.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki**tieliikennelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 3 päivänä huhtikuuta 1981 annetun tieliikennelain (267/1981) 80 a §, sellaisena kuin se on laeissa 676/1990 ja 693/1993, sekä
muutetaan 75 §:n 2 momentti sekä 78, 80 ja 95 §, sellaisina kuin ne ovat, 75 §:n 2 momentti laissa 546/1999, 78 § mainitussa laissa 676/1990 ja laissa 435/1991, 80 § laissa 754/1995 ja 95 § osaksi mainitussa laissa 676/1990, seuraavasti:

75 §

Perusteet ajokieltoon määräämiselle

Ajo-oikeuden haltija on, jollei 78 §:n 5 momentista taikka 80 §:stä muuta johdu, määrättävä ajokieltoon:

1) jos hän ei enää täytä 70 §:n 1 momentissa säädettyjä ajokorttiluvan myöntämisen edellytyksiä;

2) jos hän ei poliisin asettamassa määrääjässä ole toimittanut vaadittua lääkärintodistusta tai optikon antamaa todistusta taikka suorittanut hyväksytysti uutta kuljettajantutkintoa, ajokoetta tai ajonäytettä;

3) jos hän on moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessaan syyllistynyt rikoslain 23 luvun 1 §:n nojalla rangaistavaan tekoon, joka osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan;

4) jos hän on syyllistynyt kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta;

5) jos hän on vähintään neljästi kahden vuoden tai kolmasti vuoden kuluessa syyllistynyt moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessaan tämän lain tai rikoslain 23 luvun 1 tai 11 §:n nojalla rangaistavaan tekoon taikka ajoneuvolain (1090/2002) 96 §:n 2 momentissa tarkoitettuun ajoneuvorikkomukseen, lukuun ottamatta muita rikesakolla rangaistavia tekoja kuin ylinopeusrikkomuksia, taikka liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annetun lain (546/1998) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettuun paljastinlaiterikkomukseen; tai

6) jos hänet on ulkomailla tuomittu liikennejuopumuksesta moottorikäyttöisellä ajo-

neuvolla tai hän on siellä syyllistynyt tällaiseen tekoon.

78 §

Ajokieltoon määrääminen

Edellä 75 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ajokiellon määrää tuomioistuin. Rattijuopumukseen syyllistynyt kuljettaja määrätään ajokieltoon vähintään yhdeksi kuukaudeksi ja törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai törkeään rattijuopumukseen syyllistynyt vähintään kolmeksi kuukaudeksi. Uusintarikoksista ajokiellon kestoksi määrätään:

1) vähintään kuusi kuukautta, jos rattijuopumukseen syyllistynyt kuljettaja on viiden vuoden aikana syyllistynyt uudelleen rattijuopumukseen tai törkeään rattijuopumukseen taikka törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen;

2) vähintään yksi vuosi, jos kuljettaja on viiden vuoden aikana syyllistynyt kahdesti tekoon, joka täyttää törkeän rattijuopumuksen tai törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen tunnusmerkistön.

Tuomioistuin määrää ajokiellon olemaan voimassa enintään viisi vuotta. Tuomioistuimen päätöksessä on mainittava ajokiellon viimeinen voimassaolopäivä. Tuomioistuimen päätös pannaan täytäntöön valituksesta huolimatta.

Edellä 75 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ajokiellon määrää poliisi. Edellä 75 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ajokielto määrätään ole-

maan voimassa toistaiseksi ja 3 – 6 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa vähintään yksi ja enintään kuusi kuukautta.

Ajokiellon kestosta määrättäessä voidaan ottaa huomioon ne vaikutukset, jotka toimenpiteellä on ajokieltoon määrättävän toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen. Ajokiellon kestosta määrättäessä on vähennyksenä otettava huomioon aika, jonka kuljettaja on ajokieltoon johtaneen teon vuoksi ollut ilman ajo-oikeutta, taikka katsottava ajokielto väliaikaisen ajokiellon pituuden vuoksi kokonaan kärsityksi. Edellä 75 §:n 2 momentin 5 kohdassa ja 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ajokielto on määrättävä pantavaksi täytäntöön välittömästi, kun päätös ajokiellosta on tehty.

Jos moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja ei 75 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa tuomita teostaan rangaistukseen, ajokieltokin voidaan jättää määräämättä.

80 §

Varoitus

Poliisi voi ajokieltoon määräämisen sijaan antaa varoituksen, jos ajo-oikeus on ajo-oikeuden haltijan toimeentulon tai liikkumisen vuoksi välttämätön eikä 75 §:n 2 momentin 4 ja 5 kohdassa tarkoitettujen liikenne-rikkomusten ole katsottava osoittavan piitta-

mattomuutta tieliikennettä koskevista säännöksistä ja hänelle niiden rikkomisista tuomituista tai määrättyistä seuraamuksista.

Se, joka vuoden kuluessa varoituksen saamisesta syyllistyy 1 momentissa tarkoitettuun tekoon, on kuitenkin määrättävä ajokieltoon, jollei erityistä syytä muuhun ole.

95 §

Kuljettajan ajokunnon valvonta

Poliisimies voi määrätä ajo-oikeuden haltijan liikennevalvonnan yhteydessä tehtävään tarkastukseen, jossa tutkitaan näkökyvylle asetettujen vaatimusten täytyminen. Tarkastukseen osallistumisen sijaan kuljettaja voi poliisimiehen määräyksestä toimittaa määräjässä asuinpaikkansa poliisille lääkärin tai optikon lausunnon vaatimusten täyttymisestä.

Näkökyvyn tarkastuksen saa tehdä vain siten ja sellaisella menetelmällä, ettei toimenpiteistä aiheudu tarpeetonta tai kohtuutonta haittaa ajoneuvon kuljettajalle. Sisäasiainministeriö antaa tarkemmat ohjeet tarkastuksen suorittamisesta.

Alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi tehtävästä kokeesta säädetään erikseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 4 päivänä kesäkuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Liikenne- ja viestintäministeri *Leena Luhtanen*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

tieliikennelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 3 päivänä huhtikuuta 1981 annetun tieliikennelain (267/1981) 80 a §, sellaisena kuin se on laeissa 676/1990 ja 693/1993, sekä
muutetaan 75 §:n 2 momentti sekä 78, 80 ja 95 §,
sellaisina kuin ne ovat, 75 §:n 2 momentti laissa 546/1999, 78 § mainitussa laissa 676/1990 ja laissa 435/1991, 80 § laissa 754/1995 ja 95 § osaksi mainitussa laissa 676/1990, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

75 §

Perusteet ajokieltoon määräämiselle

Ajo-oikeuden haltija on, jollei 78 §:n 2 tai 4 momentista taikka 80 §:stä muuta johdu, määrättävä ajokieltoon:

1) jos hän ei enää täytä 70 §:n 1 momentissa säädettyjä ajokorttiluvan myöntämisen edellytyksiä;

2) jos hän ei poliisin asettamassa määräajassa ole toimittanut vaadittua lääkärintodistusta tai optikon antamaa todistusta taikka suorittanut hyväksytysti uutta kuljettajantutkintoa, ajokoetta tai ajonäytettä;

3) jos hän on moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessaan syyllistynyt rikoslain 23 luvun 1 §:n nojalla rangaistavaan tekoon, joka osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan;

Ajo-oikeuden haltija on, jollei 78 §:n 5 momentista taikka 80 §:stä muuta johdu, määrättävä ajokieltoon:

1) jos hän ei enää täytä 70 §:n 1 momentissa säädettyjä ajokorttiluvan myöntämisen edellytyksiä;

2) jos hän ei poliisin asettamassa määräajassa ole toimittanut vaadittua lääkärintodistusta tai optikon antamaa todistusta taikka suorittanut hyväksytysti uutta kuljettajantutkintoa, ajokoetta tai ajonäytettä;

3) jos hän on moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessaan syyllistynyt rikoslain 23 luvun 1 §:n nojalla rangaistavaan tekoon, joka osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan;

4) jos hän on syyllistynyt kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta;

5) jos hän on vähintään neljästi kahden vuoden tai kolmasti vuoden kuluessa syyllistynyt tämän lain tai rikoslain 23 luvun 1, 10 tai 11 §:n nojalla rangaistavaan tekoon, lukuun ottamatta muita rikesakolla rangaistavia tekoja kuin ylinopeusrikkomuksia, taikka liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annetun lain (546/1998) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettuun paljastinlaiterikkomukseen; tai

6) jos hänet on ulkomailla tuomittu liikennejuopumuksesta moottorikäyttöisellä ajoneuvolla tai hän on siellä syyllistynyt tällaiseen tekoon.

78 §

Ajokieltoon määrääminen

Edellä 75 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ajokiellon määrää tuomioistuin. Ajokielto määrätään olemaan voimassa enintään viisi vuotta. Tuomioistuimen päätöksessä on mainittava ajokiellon viimeinen voimassaolopäivä. Tuomioistuimen päätös pannaan täytäntöön valituksesta huolimatta.

4) jos hän on syyllistynyt kulkuneuvon kuljettamiseen oikeudetta;

5) jos hän on vähintään neljästi kahden vuoden tai kolmasti vuoden kuluessa syyllistynyt *moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessaan* tämän lain tai rikoslain 23 luvun 1 tai 11 §:n nojalla rangaistavaan tekoon *taikka ajoneuvolain (1090/2002) 96 §:n 2 momentissa tarkoitettuun ajoneuvorikkomukseen*, lukuun ottamatta muita rikesakolla rangaistavia tekoja kuin ylinopeusrikkomuksia, taikka liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annetun lain (546/1998) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettuun paljastinlaiterikkomukseen; tai

6) jos hänet on ulkomailla tuomittu liikennejuopumuksesta moottorikäyttöisellä ajoneuvolla tai hän on siellä syyllistynyt tällaiseen tekoon.

78 §

Ajokieltoon määrääminen

Edellä 75 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ajokiellon määrää tuomioistuin. *Rattijuopumukseen syyllistynyt kuljettaja määrätään ajokieltoon vähintään yhdeksi kuukaudeksi ja törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai törkeään rattijuopumukseen syyllistynyt vähintään kolmeksi kuukaudeksi. Usintarikoksista ajokiellon kestoksi määrätään:*

1) vähintään kuusi kuukautta, jos rattijuopumukseen syyllistynyt kuljettaja on viiden vuoden aikana syyllistynyt uudelleen rattijuopumukseen tai törkeään rattijuopumukseen taikka törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen;

2) vähintään yksi vuosi, jos kuljettaja on viiden vuoden aikana syyllistynyt kahdesti tekoon, joka täyttää törkeän rattijuopumuksen tai törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen tunnusmerkistön.

Tuomioistuin määrää ajokiellon olemaan voimassa enintään viisi vuotta. Tuomioistuimen päätöksessä on mainittava ajokiellon viimeinen voimassaolopäivä. Tuomioistuimen päätös pannaan täytäntöön valituksesta huolimatta.

Edellä 75 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ajokiellon määrää poliisi. Edellä 75 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ajokielto määrätään olemaan voimassa toistaiseksi, 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa enintään kuukauden ja 4-6 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa enintään kuusi kuukautta. *Edellä 75 §:n 2 momentin 3-6 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ajokielto voidaan kuitenkin jättää määräämättä, jos ajo-oikeuden haltija 74 §:n mukaisesti määrätään uuteen kuljetajantutkintoon.*

Ajokiellon kestosta määrättäessä on otettava huomioon ne vaikutukset, jotka toimenpiteellä on ajokieltoon määrättävän toimeentuloon ja muihin olosuhteisiin. Ajokiellon kestosta määrättäessä on vähennyksenä otettava huomioon aika, jonka kuljettaja on ajokieltoon johtaneen teon vuoksi ollut ilman ajo-oikeutta, taikka katsottava ajokielto väliaikaisen ajokiellon pituuden vuoksi kokonaan kärsityksi.

Jos moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajaa ei 75 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa tuomita teostaan rangaistukseen, ajokieltokin voidaan jättää määräämättä.

80 §

Varoitus

Poliisi voi ajokieltoon määräämisen sijasta antaa *ajo-oikeuden haltijalle* varoituksen, jos 75 §:n 2 momentin 4 ja 5 kohdassa tarkoitettujen liikenerikkomusten, huomioon ottaen ajo-oikeuden haltijan vuosittainen ajomäärä ja muut olosuhteet, ei ole katsottava osoittavan piittaamattomuutta tieliikennettä koskevista säännöksistä ja hänelle niiden rikkomisista tuomituista tai määrättyistä seuraamuksista.

Se, joka vuoden kuluessa varoituksen saamisesta syyllistyy 1 momentissa tarkoitettuun tekoon, on kuitenkin määrättävä

Edellä 75 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ajokiellon määrää poliisi. Edellä 75 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ajokielto määrätään olemaan voimassa toistaiseksi ja 3 – 6 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa vähintään kuukauden ja enintään kuusi kuukautta.

Ajokiellon kestosta määrättäessä *voidaan ottaa* huomioon ne vaikutukset, jotka toimenpiteellä on ajokieltoon määrättävän toimeentuloon ja *välttämättömään liikkumiseen*. Ajokiellon kestosta määrättäessä on vähennyksenä otettava huomioon aika, jonka kuljettaja on ajokieltoon johtaneen teon vuoksi ollut ilman ajo-oikeutta, taikka katsottava ajokielto väliaikaisen ajokiellon pituuden vuoksi kokonaan kärsityksi. *Edellä 75 §:n 2 momentin 5 kohdassa ja 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ajokielto on määrättävä pantavaksi täytäntöön välittömästi, kun päätös ajokiellosta on tehty.*

Jos moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajaa ei 75 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa tuomita teostaan rangaistukseen, ajokieltokin voidaan jättää määräämättä.

80 §

Varoitus

Poliisi voi ajokieltoon määräämisen sijaan antaa varoituksen, jos *ajo-oikeus on ajo-oikeuden haltijan toimeentulon tai liikkumisen vuoksi välttämätön eikä 75 §:n 2 momentin 4 ja 5 kohdassa tarkoitettujen liikenerikkomusten ole katsottava osoittavan piittaamattomuutta tieliikennettä koskevista säännöksistä ja hänelle niiden rikkomisista tuomituista tai määrättyistä seuraamuksista.*

Se, joka vuoden kuluessa varoituksen saamisesta syyllistyy 1 momentissa tarkoitettuun tekoon, on kuitenkin määrättävä

ajokieltoon, jollei erityistä syytä muuhun ole.

ajokieltoon, jollei erityistä syytä muuhun ole.

80 a §

Ajokiellon saattaminen tuomioistuimen käsiteltäväksi

Jos ajo-oikeuden haltija ei tyydy poliisin 75 §:n 2 momentin 3 tai 4 kohdan nojalla määräämään ajokieltoon, hänellä on oikeus saattaa asia yleisen alioikeuden käsiteltäväksi. Sitä varten hänen tulee ilmoittaa asia viikon kuluessa ajokieltopäätöksen tiedoksisaaamisesta sen paikkakunnan alioikeuden kansliaan, jossa rikos on tehty. Tuomioistuimen on viivytyksettä ilmoitettava asian saattamisesta yleisen alioikeuden käsiteltäväksi ajokiellosta päättäneelle poliisille.

Poliisin on saatuaan tiedon ajokieltoasian saattamisesta yleisen alioikeuden käsiteltäväksi viivytyksettä palautettava ajokortti ja ilmoitettava ajo-oikeuden jatkumisesta ajo-oikeuden haltijalle.

Jos ajokielto on katsottava aiheelliseksi, tuomioistuimen on määrättävä ajo-oikeuden haltija ajokieltoon poliisin määräämäksi tai sitä lyhyemmäksi ajaksi. Ajokiellon kestosta määrättäessä on noudatettava, mitä 78 §:n 2 ja 3 momentissa on säädetty. Tässä pykälässä tarkoitettua ajokieltoa ei voi määrätä ehdollisena.

Ajokieltoa koskevan asian tuomioistuin-käsittelyssä on soveltuvin osin noudatettava, mitä rikesakkolain 12-17 §:ssä rikesakkoasian käsittelystä alioikeudessa säädetään.

95 §

Kuljettajan ajokunnon valvonta

Poliisimies voi määrätä moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan näkökyvyn tutkimiseksi tehtävään kokeeseen. Kokeen saa tehdä vain siten ja sellaisella menetelmällä, ettei toimenpiteistä aiheudu tarpeetonta tai kohtuutonta haittaa ajoneuvon kuljettajalle. Sisäasiainministeriö antaa tarkemmat ohjeet

(kumotaan)

95 §

Kuljettajan ajokunnon valvonta

Poliisimies voi määrätä ajo-oikeuden haltijan liikennevalvonnan yhteydessä tehtävään tarkastukseen, jossa tutkitaan näkökyvylle asetettujen vaatimusten täyttyminen. Tarkastukseen osallistumisen sijaan kuljettaja voi poliisimiehen määräyksestä toimittaa määrääjässä asuinpaikkansa poliisille

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kokeen tekemisestä.

Poliisimies määrää muihin toimenpiteisiin ryhtymättä kokeesta kieltäytyneen kuljettajan toimittamaan määräajassa lääkärintodistuksen asuinpaikkansa poliisille.

Alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi tehtävästä kokeesta säädetään erikseen.

lääkärin tai optikon lausunnon vaatimusten täyttymisestä.

Näkökyvyn tarkastuksen saa tehdä vain siten ja sellaisella menetelmällä, ettei toimenpiteistä aiheudu tarpeetonta tai kohtuutonta haittaa ajoneuvon kuljettajalle. Sisäasiainministeriö antaa tarkemmat ohjeet tarkastuksen suorittamisesta.

Alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi tehtävästä kokeesta säädetään erikseen.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta
20 .

_____